

FICHE 1 - De pieken van de Andes

In de Andes is het leven hard, maar de bergen bieden de lokale bevolking ook veel, zoals landbouwgronden. Onze aardappel komt oorspronkelijk bijvoorbeeld uit het Ecuadoraanse en Peruaanse gebergte. Er zijn duizenden variëteiten en het gewas was eeuwenlang het basisvoedsel van de bevolking. Zo hadden de Inca's (15de eeuw) een methode ontwikkeld om de aardappelen te vriesdrogen in het hooggebergte. Door de afwisseling van koude en sneeuw met de warme zon, bleven de aardappelen jaren goed.

De lokale bevolking is er in grote mate afhankelijk van de natuur, het is dan ook geen toeval dat veel legendes en gebruiken te maken hebben met de natuur die hen omringt. De Zon neemt bijvoorbeeld een belangrijke plaats in bij Andesgemeenschappen. Vier keer per jaar wordt feest gevierd ter ere van de Zon. De Zonneverering hangt sterk samen met de maïsteelt.

Vaak worden natuurelementen gepersonifieerd. Zo heeft elke plek een eigen naam en levensverhaal. Dit is een verhaal over de Imbabura:

“Toen hij nog jong was, had Imbabura veel vrienden: jonge bergen uit de omgeving, zowel jongens als meisjes. Nu en dan bezochten ze elkaar. Tijdens een van zijn tochten ontmoette Imbabura het meisje Cotachachi. Toen hij haar zag, werd Imbabura overspoeld door een onbeschrijflijk geluksgevoel en besloot die berg te veroveren. Beetje bij beetje groeide een diepe vriendschap tussen beiden. Ze werden steeds meer

samen gezien in het weidse landschap. Op een dag wendde Imbabura zich tot zijn geliefde en straalde “Ik wens dat je mijn echtgenote wordt”. Cotachachi knikte “Ik wil jou ook tot echtgenoot”. Vanaf dan schonk Imbabura haar bij elk bezoek wat van de weinige sneeuw die op zijn top lag. En omgekeerd bracht Cotachachi een beetje sneeuw van haar kam mee. Beide bergen verenigden zich en enige tijd later verscheen een klein bergje naast Cotachachi. Ze noemden het Yana Urcu, Zwarte Berg. Jaren later begon Imbabura zijn leeftijd te voelen en kreeg dagenlang aanvallen van schele hoofdpijn. Met

als gevolg dat zijn hoofd zich met witte wolken bedekte en zijn kruin geleidelijk aan witter en witter werd.”

Overal ter wereld is de omgeving waarin een gemeenschap leeft de inspiratiebron voor het ontstaan van legenden, mythen en volksverhalen. In Peru, maar ook bij ons.

Tip: Samen met de kinderen kan je op zoek gaan naar verhalen die typisch zijn voor jouw streek. Of jullie kunnen zelf een verhaal toevoegen over een natuurelement in de buurt van de school.

Eén inheemse bevolkingsgroep uit de Andes zijn de Cañari. Ze leven vlakbij de stad Azogues in het zuiden van Ecuador. De eerste sporen van deze beschaving dateren van minstens 200 voor Christus. Ze woonden reeds in het zuiden van Ecuador voor de Inca's vanuit Peru oprukten. Ze dreven handel met de kustregio en ruilden maïs voor zeevruchten. De Cañari onderhielden nauwe contacten met de Inca's en vochten samen tegen de Spanjaarden.

Na eeuwen van conflict, politieke verschuivingen, ziektes, invloeden van andere groepen en migratie, is de bevolkingsgroep een mengeling geworden. Vandaag blijven nog slechts enkele gemeenschappen over. Ook de cañari taal is verloren gegaan, de meeste Cañari spreken nu Quichua. Ze vallen op door hun traditionele, kleurrijke kledij.

De Shipibo-Conibo zijn een inheemse, Peruaanse stam die langs de Ucayali-rivier in het Amazonewoud wonen. Ze leven nog steeds in harmonie met de natuur en het woud. De natuur is voor hen een belangrijke inspiratiebron om hun heel aparte artistieke traditie vorm te geven. Ze gebruiken decoratieve en geometrische vormen om hun kleren, potten, doeken en gereedschap vorm te geven. Deze vormen zijn gebaseerd op natuurlijke verschijnselen (zoals de Anaconda-slang) en sjamanistische liederen, *icaros* genoemd.

De Shipibo-Conibo maken ook bijzonder mooie potten, ze gebruiken hiervoor klei. Deze klei wordt gemengd met assen van een verbrande boomstam en stukjes van gebroken potten. De Shipibo-

Conibo reizen soms dagen met een kano om klei naar hun dorp terug te brengen. Elke pot wordt volledig met de hand gemaakt, de Shipibo-Conibo gebruiken zelfs geen kleiwiel om de pot bol te maken. De randen van de pot worden zo dun mogelijk gemaakt, het gevolg is dat de pot zeer licht is. Wanneer dit gebeurd is, laten de Shipibo-Conibo de pot enkele dagen in de zon drogen en plaatsen ze de pot daarna in het midden van een groot vuur. Als de pot klaar is,

schilderen de Shipibo-Conibo deze met rode en zwarte kleuren. Deze kleuren hebben ze zelf gemaakt door de stammen van verschillende bomen te koken. Wat er overblijft van de sappen van de bomen wordt daarna gebruikt om te schilderen. Meestal schilderen de Shipibo-Conibo bepaalde patronen op hun potten. De meest voorkomende patronen zijn "Het Kruis" en "De Slang". Meestal is de slang een Anaconda, die door de Shipibo-Conibo als de god van de geestenwereld wordt gezien.

De Shipibo-Conibo verliezen echter meer en meer bewoonbaar land, grotendeels door de weersveranderingen veroorzaakt door de opwarming van de aarde. Zo leefden de Shipibo-Conibo in het dorp Pao-Yan vroeger van fruit, vis en yucca. Door de opeenvolging van aanhoudende droogte en overstromingen, sterven de meeste fruitbomen die in de buurt van het dorp groeiden. Bijgevolg moeten de mensen uit het dorp nu zien te overleven met alleen vis en yucca. Niet alleen de toenemende droogte, maar ook ontbossing en het afkalven van de rivierranden zorgen voor het verdwijnen van leefgebied. De Shipibo-Conibo, die vroeger van dag tot dag leefden, zijn nu genoodzaakt om op bepaalde momenten veel voedsel op te slaan voor hun overleving. Als ze dit niet leren, dreigt er grote hongersnood binnen de stam te ontstaan.

Bij deze fiche vind je 2 oefeningen. Dit zijn de oplossingen:

- Oefening 1:
 - Quinoa: een bijzonder sterke plant die heel voedzaam is
 - Aardappel: een knol die bij ons bijna dagelijks op tafel komt
 - Páramo: graslanden die zo hoog in de bergen liggen dat er geen gewassen meer kunnen groeien.
 - Lama: een dier dat goed is aangepast aan het klimaat hoog in de bergen.
 - Cavia: bij ons een huisdier, bij de inheemsen in de bergen een feestmaal.
- Oefening 2:
 - Aardappelen
 - Maïs
 - Bonen
 - Quinoa